

14
D. D.
DISSERTATIO JURIDICA,
DE
PRÆSCRIPTIONE
CRIMINUM,

QUAM
SUFFRAG. CONSULT. FACULT. JURID. IN
REG. ACAD. ABOËNSI,
PRÆSIDE
MATTHIA CALONIO,
JURIS PROF. REG. ET ORD.
PUBLICO EXAMINI SUBMITTIT
ANDREAS WILHELMUS ORRÆUS,
WIBURGENSIS.
IN AUDIT. MAJORI DIE XV. JUNII 1785
HORIS A. M. CONSUETIS.

ABOË
TYPIS VIDUÆ R. ACAD. TYPOGR. J. C. FRENCKELL.

13.

THOMAS VIDEA R. ACAD. TYPOG. J. G. TRENNKELL.

ABO

HOMIS A. M. CONSULTIS

IN AUDIT. MAJORI DIE XV. JUNII

WISSENS

ANDREAS WILHELMUS ORFELUS

PUBLICIS EXAMINI SUBMITTIT

JOHES SECT. 220 ET CIO

MATTHIA CALDWIC

PRÆSID

XXII. ACAD. ABOENSI

INSTRAG. CONSULT. FACULT. JURIS. IN

ACAD.

CRIMINUM

PRÆSCRIPTIONE

D. D. DISSERTATIO JURIDICA

Supplemento, quod §. 32. C XVII. RättegBl. non ita pridem addidit *Constitutio Regia de d. 20. Januarii. 1779. ang. åndring uti Allmänna Lagens stadgande i åtskilliga rum*, locupletatam vidimus Jurisprudentiam patriam nova & tantum non incognita sibi antea de PRÆSCRIPTIONE CRIMINUM doctrina. Ad cujus tamen genuinam naturam ac indolem, limitesque quibus concluditur adcuratius describendos, nemo, quantum nobis quidem constat, suam hactenus contulit industriam. Cum per plurimis jam olim gentibus hoc placuerit institutum, non quidem desunt in exoticis Scriptoribus, qui partim ex generalibus prudentiæ Legumlatoriæ principiis, partim ex domesticorum suorum Jurium scitis egregie omnino hanc illustrarunt materiam (*). Verum cum quæ ab his

A

tra-

(*) Præcipuos de hoc argumento Scriptores hos enumerat Jo. CHRISTOPH. KOCH in *Instit. Jur. Crimin. Jenæ 1779. editis Lib. III. c. 33. pag. 658.*

WOLFFG. AD. LAUTERBACH *Diff. de præscriptione criminum. Tub. 1655. Vol. I. Diff. 65.*

tradita sunt, nostratibus quippe adhuc vix alio censu habita, quam quæ extra fori usum collocata otiosis tantum ingeniis pascendis convenirent, paullo plerisque ignotiora esse suspicari liceat; oppido quoque multa illis admista sint, quæ a novissimi nostri juris placitis quam longissime discedant: & operæ pretium facturos, & novitatis etiam, cui insigne adeo ad commendationem pondus inest, gratiam nonnullam habituros nos arbitrati sumus, si laudatam de præscriptione criminum doctrinam, sub illa, qua nostram jam dum civitatem adepta est facie specimi-

CONR. STRAUSSUM *Diff. de præscriptione delictorum. Argentor.* 1667.

OTTON. FRID. KNORRIUM, *Comment. de præscriptione criminum. Halæ* 1695.

SAM. STRYK *Tract. de Actionibus forens. Sect. III. m. 2. axiom. 5.*

CHRIST. THOMASIVM, *de præscriptione Bigamiae. Lips.* 1685. *recus. Halæ* 1733. & in *Collect. Uhlana T. I. p. 183. seqq.*

JOH. RUD. ENGEL *Jurist. Betrachtung von der Verjährung in peinlichen Fällen. Jena* 1750. 8:o.

JOH. HENR. GOTTL. von JUSTI *Abhandlung von der Verjährung der Missethaten: in denselben Hist. und Jurist. Schriften I. Band. p. 423. seqq.*

Quibus adde

AUGUST. DE LEYSER *Medit. ad ff. Specim. 515. &*

ANONYMUM, *Abhandl. von der Verjährung der Missethaten, in Ergänzungen der Vernunftigen Seele, II. Band. p. 141. seqq. Leipz.* 1746. 8:o.

cinine Academico, extremas quasi ejus ducendo lineas, repræsentaremus. Levem ac tenuem oppellam Tu LECTOR BENIVOLE æquo accipito animo!

§. I.

PRÆSCRIPTIO, generalissime sumpta, *amissionem* notat *juris*, ob *neglectam* per certum temporis spatium ejus *persecutionem*: ut proinde tria sint, quæ ad formandam illius ideam requiruntur, *jus* nimirum quoddam, cui valide renunciari possit, alia enim jura præscriptioni obnoxia esse nequeunt; *præscriptum* certum juris istius persecutioni *tempus*; & *persecutionis* hujus per omne id *tempus neglectus*. Quia vero jura omnia ex duplici promanant fonte, *factis* nimirum vel *licitis* vel *illicitis*; patet, duplicem etiam constitui posse præscriptionem, *civilem* unam, qua jura e factis *licitis*; *criminalem* alteram, qua jura e factis *illicitis* provenientia amittuntur. Cum porro nullum cogitari queat *jus*, cui non aliqua respondeat obligatio; & proinde illo sublato, *hanc* quoque cessare necesse sit: haud difficile intelligitur, posse utramque *præscriptionis* speciem duplici considerari respectu, quatenus scilicet vel *jus* ab una parte *extinguit*, vel *obligationem* ab altera *tollit*. Atque hinc quidem est, quod specialio rem præscriptionis naturam explicaturi Philosophi varias varii ejus condiderint definitiones, aliis nempe *juris* potissimum *extinctionem*, aliis contra *obligationis cessationem* & pendentem inde *novi juris acquisitionem* respicientibus. Quemadmodum autem hæc ambo separari ab invicem nequeunt; & omnis

mnis ideo qui in hoc puncto Doctores inter adesse videtur dissensus, non tam in re ipsa, quam in diverso potius ejus concipiendi modo consistat; ita siue *præscriptionem criminalem amissionem* esse dixeris *juris, delicti alicujus rei in foro conveniendi & satisfactionem ab eo exigendi, siue liberationem rei ab actione criminali, PER LAPSUM TEMPORIS LEGE DEFINITI*, perinde nobis fuerit. Utrum libet enim placeat, res eodem redibit. Cæterum hanc præscriptionem toto quod ajunt cœlo differre & ab *abolitione criminis*, qua cursus actionis criminalis ex mera gratia sistitur facinusque quasi non patratum fingitur; & ab *adgratiatione*, qua reo condemnato pœna remittitur; & a *restitutione denique in integrum*, qua amissa vel læsa delinquentis existimatio redintegratur, evidentius est, quam ut pluribus id ostendere opus sit.

§. II.

Controversiam an *præscriptio juris sit naturalis* an mere *civilis* nihil fere continere solidi, sed in puram partem abire logomachiam oculatioribus jam dudum est observatum. Et sane cœcutire admodum eum oportet, qui non videat *remotum* ejus fundamentum in præcepto juris naturæ de pace ac securitate humani generis promovenda, de rebus derelictis eam ob causam occupanti addicendis, & diligentia a dominis in custodia ac vindicatione rerum suarum adhibenda; *proximum* autem in legibus civilibus, quæ quibus sub conditionibus & in quem diem quæque res pro derelicto habenda sit, & quæ negligentiae species juris ablatione puniri mereatur, generaliter determi-

minant, quærendum esse. Frustra quoque disputari, utrum in definiendo præscriptionis tempore ad *præsumptæ derelictionis probabilitatem*, an ad *necessitatem coercendæ negligentia* Legumlatori magis respiciendum sit, facile largientur, quotquot re omni adtentius considerata didicerint, non eandem esse jurium omnium de quorum amissione quæri in foro contigerit indolem, nec eundem in publicam securitatem influxum; adeoque pro varia eorum diversitate, in constituendo singulis peremptorio quodam, quo elapso, per *non-usum* exstinguantur, termino, modo *illius* modo *hujus* potiore, habendam esse rationem. Æquitatem autem ipsius præscriptionis, qua *civiles causas*, unanimibus jam olim suffragiis omnes omnino agnoverunt gentes. Luculentissime namque perspexerunt, illa non admissa, nullum futurum litium finem, nullam inter desides & vigilantes differentiam, & nullam denique dominiorum certitudinem, quo tamen Atlante & rei familiaris curam & communem tranquillitatem sustentari in confesso est. Num vero pro æquitate præscriptionis *criminalis* paria stent rationum pondera, a multis est dubitatum. Fuerunt, qui eam indistincte in gravissimis etiam delictis admittendam e re publica esse judicarint; cum ex adverso alii eandem ceu periculosissimorum eventuum plenam & securitati civitatis maximopere inimicam damnandam prorsus evincere sategerint. Quibus hi utrinque pugnent argumentis, si, compendiarium secuti rei enarrandæ rationem, exhibuerimus, multum iis, quæ porro dicenda veniunt, lucis nos accensuros confidimus.

§. III.

Qui patronos se profitentur præscriptionis criminalis hunc fere in modum suos subducunt calculos. Dicunt nimirum non esse naturalis necessitatis ut puniantur crimina: id quippe si adfirmetur, jus etiam adgratiandi, quod tamen nemo proscribendum e civitate contenderit, sublatum iri. Quousque igitur exigere poenas vel remittere conveniat, ex publica utilitate esse æstimandum. Hanc autem ex iisdem plane rationibus, quæ civilem præscriptionem legibus sancientiam persuaferunt, efflagitare, ut & crimina certi temporis decursu præscribantur, quo videlicet sic accusationum aliquis sit finis, nec per omnem vitam, propter solam civitatis in perquirendis maleficiis negligentiam, spem inter & metum suspensi detineantur, quibus criminis alicujus insimulari acciderit. Verum quidem esse, sollicitam omnino communis securitatis in civitate agendam esse custodiam: ad hanc autem procurandam nullatenus conducere, ut patrata olim crimina, oblivione jam pridem conssepulta, quorum odium jam deslagravit, & e quibus nullum amplius morum innocentiae offendiculum est extimescendum, in scenam denuo suspiciosa diligentia protrahantur: ut bona fama & existimatio civium, emendationi & inculpata per longam annorum seriem vitæ actione parta & confirmata, in novum adducatur discrimen: ut tecta jam multa cicatrice vulnera intempestiva crudelitate refricentur. & ut fervidæ lubricum juventæ, miseratione quam ultione dignius, & ab æquanimis quibusque ultro jam condonatum, indelebili in provectæ ætatis sene ignominie macula adspargatur,

con-

conjugi plerumque suæ & liberis, propinquis item, quantumvis innocentibus, non unica tantum ratione nocitura: Majori hoc scandalo, quam ad vitam recte instituendam incitamento civibus futurum, quod per inexorabilem legum duritiem ne ineuntis quidem adolescentiæ vitia magnis emendari posse cernerent virtutibus. Tempus præterea, quanto longius a die perpetrati criminis effluxerit, tanto spissioribus tenebris factum ipsum singulaque ejus momenta circumfundere. Hinc non posse non summam oboriri, jam culpæ jam innocentiae probandæ difficultatem, summamque idcirco delicti incertitudinem, quæ pertinacissimam expertissimi etiam Judicis operam eludat. Exsecrandæ & detestabili delatorum cohorti, in turbido in primis piscari solitæ & lucem anxie refugienti, latam ea re apertum iri viam, ad bonos viros, pessimi cujusque nunquam non inimicos, sycophanticis calumniis & confictis probationum simulacris, aliquid tamen quod hæreat relicturis, vexandos aut circumveniendos. Quo ipso simul Judicia, absque ullo in publicam rem fructu, protractis in longum ambiguum criminum inquisitionibus onerari necesse foret. Ad hæc autem omnia, & quæ his connexa sunt incommoda radicitus tollenda præscriptionem unam efficacissimum esse remedium, & tale quidem, quo cum prudenter adhibito, securitas civitatis facta utique & tecta persistere queat.

§. IV.

Adversam contra qui tuentur sententiam hanc fere rationum suorum faciunt summam. Coaluisse inquit

unt in civitatem homines securitatis obtinendae causa. Hunc in finem eos jus belli in sui conservationem sibi con-
 natum in Principem transtulisse. Ex hujus ergo officio
 esse sollicite cavere ne crimina maneant impunita & ut
 careant malis hominibus provinciae. Si tempus solum,
 cum latitandi calliditate conjunctum, ad facinorosos a
 poena liberandos valiturum adsumatur, probabilem his
 nunquam impunitatis spem defuturam. Hac vero, ma-
 xima nempe ad peccandum illecebra, vel e longinquo o-
 ffentata, omnem eos, qua latere possint, curam duplica-
 turos; nihil quidquam eo nomine intentatum relicturos;
 quin imo nova eaque atrociora scelera ausuros: de pu-
 blica autem quiete actum tum fore & conclamatum. Quae
 in civilibus praescriptionem legibus sancientiam commen-
 dant rationes, eas ad criminales causas transferri mini-
 me posse. Manifestum namque esse, nullam, si vel vici-
 nio elapso reus promerito adficiatur supplicio, jurium ac
 dominiorum incertitudinem inde orituram: nec, introdu-
 cto jamdiu gravissimas ob causas processu inquisitorio,
 negligentiae aliquam coercitionem hic in censum venire
 posse, quippe quod absurdum sit cogitare civitatem dila-
 tae persecutionis culpam in se suscepturam, cum & cri-
 men & ejus auctorem, vel hunc saltem hactenus ignora-
 verit. Eventurum potius adoptato hoc remedio, ut in
 criminalibus, praeter evidentissimam naturalis justitiae ra-
 tionem praescriptio semper curreret contra *ignorantem &*
agere non valentem, quod tamen ne in civilibus quidem,
 nisi per modum exceptionis in paucissimis obtineat casu-
 bus. Quid? quod saluberrimum hoc institutum ad tuen-
 das acquisitiones *bona fide* nixas excogitatum, jam in ma-
 la

lae fidei & nefariae astutiae praesidium detorqueretur. Ad-
dunt porro, vel nudam occultationem scelerum magnae
bonis omnibus in civitate esse offensionis: Hanc autem
multoties aggravatum iri, sicubi, cum tandem detecta in
vulgus innotuerint, inulta dimittantur. Non scilicet ulla
temporis mora adeo in hominum animis obliterari crimi-
num odia, quin iisdem in apicem productis vehementis-
sime recrudescent. Miserationis motus, quibus ratio non
adhsit, momentaneos esse & cito evanescere: propriae
contra securitatis studium alte humanis mentibus sedere
infixum, & id efficere, ut graviora flagitia vel in ipso se-
pulcri limine supplicio pianda deponant. Falsam quo-
que esse clementiae speciem, non clementiam sed crudeli-
tatem rectius nominandam, qua scelestis publicae pacis
turbatoribus, modo tempus lucrari noverint, sic succur-
ritur, ut optimis quibusque tanto major ex eorum auda-
cia incutiatur metus. Si qui ad saniores reversi frugem
vitae ante actae maculas morum honestate eluere labora-
rint, iis pro re nata abolitione actionis, adgratiatione,
aut qua licebit alia honesta ratione subveniri posse, nec
opus esse, ut, ducto ex rarioribus exemplis argumento,
generali sanctione inemendabili multorum malitiae fomes
administretur. Frustra denique ad incertitudinem crimi-
nis & ejus probandi difficultatem provocari, cum *non esse*
& *non apparere* in Jure semper sint idem, nec quis un-
quam nisi plene convictus condemnari debeat. Verbo:
repugnare praescriptionem criminalem fini civitatis, &
quaesitos undecunque colores, ad palliandam tantummodo
ejus iniquitatem ac laxandum publicae disciplinae vigo-
rem, pertinere.

§. V.

Visis autem jam, per transfennam quasi, palmariis quæ pro præscribendis aut non præscribendis criminibus urgeri sueverunt argumentis, haud difficile erit constitutere, quid de omni hac controversia sit judicandum. Singulis enim, quæ utrinque allegantur, rationum momentis rite perpenſis, liquido satis patere arbitramur, ad labefactandam communem securitatem, ad cujus tamen arctissimam custodiam pœnales omnes collineare oportet leges, comparatam esse eorum doctrinam, qui accusandi facultatem in quibuscunque, atrocissimis etiam, criminibus certi temporis lapsu perimendam statuunt. Non negamus exstitisse olim & adhuc dum existere gentes, quibus hæc fere arrisit Jurisprudencia. Observavit e *Plutarcho* LAUTERBACH *diff. cit. Thes. 2.* sanxisse apud Athenienses SOLONEM, ut nulla non crimina vicennali silentio exstinguerentur. Mirifice quoque Romanis placuit Præscriptio. Qui tamen, procul dubio quod viderent *probabilitatem præsumtionum emendatæ jam vitæ delinquentis, perducendæ ad liquidum causæ, & finis pœnæ adhuc obtinendæ generatim spectatam*, quippe cui suam de hac materia philosophiam inædificabant, esse in *ratione inversa* ad atrocitatem sceleris, hoc adhibebant temperamentum, ut vicennii integri lapsum nonnisi ad atrociorum præscriptionem necessariam judicarent, quinquennio solum minus atrocibus & levioribus præstituto (*). Nec desunt in hodiernis

(*) Disputatur inter Doctores an ulla legibus Romanis excepta fuerint crimina, quibus præscriptio opponi non posset? Adfirmant hoc nonnulli, aliis eorum *Apostasiam* tantum

nis Europæ nostræ populis, qui nimia Juris Romani veneratione capti eadem pæne hac chorda diu satis oberrant. At tantum abest ut his auctoritatibus fucum nobis fieri patiamur, ut potius ex recentioribus ipsarummet harum gentium legibus evinci posse existimemus, agnovisse illas, magnis hoc institutum, ubi ad graviora crimina prolatum fuerit, premi incommodis. Nemo quidem est qui non videt, præscriptioni vicennali, ex ipsa sua longitudine, utpote qua evenire necesse est ut ne vel sexcentesimo quidem cuique reo prodesse queat, multum accedere excusationis. Verum cum & hanc a novioribus Legumlatoribus restrictam; tricennalem aliam, imo & quadraginta annorum additam; atrocissima præterea crimina præscriptibilium numero prorsus exempta cernere liceat; vid. *Jus Pruss. Cod. Frid. P. II. Lib. III. Tit. V. Art. 2. §. 42. Const. crim. Theres. Artic. XVI. §. 9. Const. Elect. Saxon. P. IV. 46. apud CARPZOV. p. 1478. Edict. Saxon. de Duellis & priv. vind. d. 2. Julii 1712. §. 43.* quam quæso ejus rei reddes rationem, si non hanc, quod longissimi etiam temporis præscriptionem publicæ securitati aliquando damnosam accidisse, experientia docuerit. Lucratos id fortasse hos dixeris coacervato hoc aliarum super alias emendationum exceptionumque cumulo, ut totidem quasi

B 2

nova

parricidium & partum supposititium, aliis præterea *abortum & incestum* ad excepta referentibus; verum negant idem plerique. Atque hi quidem *Apostasiam & partum supposititium*, per suammet namque naturam impræscriptibilia, ad excepta perperam referri; cætera vero omnia, atrocissima etiam, præscriptioni obnoxia fuisse, contendunt. cfr. THOMAS, diss. cit. & MATTHEUM de Criminib. p. 644. seqq.

nova repagula improborum proterviae objecisse videantur. Sed quam triceis hisce Jus suum criminale incertum & præter necessitatem impeditum reddiderint, peritis rerum aestimatoribus sua velut sponte in oculos incurrit. Ut proinde vix mereatur horum in actionum spatiis dimetiendis sedulitas, quæ aliis, qui simpliciori juris judiciorumque formæ maximo cum suo commodo adfuerunt, imitanda proponatur. Interim quidquid sit, neque eorum probamus opinionem, qui, vanis exagitati terroribus, ne in levioribus quidem delictis ullam accusationibus terminum præfigendum esse clamitant. Certe, quæ pro sua sententia adferunt argumenta nihil aliud demonstrant, quam ibi ponendum esse præscriptioni criminum limitem, ubi communis pacis ac quietis incipit periculum. Adsumto autem hoc, cujus veritatem undique agnitum iri putaverim, principio, aut valde fallor, aut non difficile admodum fuerit, illam invenire lineam, qua *perpetuis & temporarias* in criminalibus *actiones* determinari conveniat. Largiuntur omnes, constitutis civitatibus, poenales leges & criminalia judicia in locum privatæ vindictæ, quam in statu naturali *læso* de *lædente* repetere omnino licebat, surrogata, & quam sui defensionem in Principem resignaverant cives, eandem illos, quia imo efficacior, a Principe vicissim sibi fuisse stipulatos. Ut ergo *translati & acquisiti* juris æqua, qualis atque decet, obtineat compensatio, necesse est, ut, quatenus probabile fuerit homines universim spectatos in statu naturali, rationabili cum causa, obstinatum ad ulciscendum animum fuisse retenturos; eatenus & puniendi voluntatem legibus civilibus illabefactam servandam esse statuatur. Quæ enim ratio, ut magis in-

extrema merita, pp. 112. de Crimine de MURRAY 22. dul-

dulgeat scelerato capiti civitas, quam indulturi eidem extra civitatem fuissent singuli? Sed an ulla, & quanta ab his speranda fuisset indulgentia? Sane nec prolixa admodum, nec plane nulla. Etenim si hominum qualia sint consideremus ingenia, facillime, quod opinor, adparebit, sic eos esse comparatos, ut cum ab una parte leviorum injuriarum, quæ & reparari commode possunt, & quietam vitæ, libertatis bonorumque possessionem non turbant, brevi plerumque obliviscantur, ab altera, vix ulla temporis mora ad flagitiorum, quibus enormiter læsa fuit propria sua vel aliorum securitas, memoriam penitus abjiciendam induci semet patiantur. Si cædes, si rapina commissa, si furtum factum, si casæ aut domus nefario incendio deletæ; & ignoretur auctor: jacet alte reposita animo vindictæ lubido, quæ tamen, simulac is innotuerit, cum impetu prorumpit, & nisi idonea intervenerit satisfactio in captandis sui explendæ opportunitatibus solertissime laborat. Testatur hoc omnis ævi historia. Testantur omnium barbararum gentium, quæ adhuc dum in naturali agunt libertate exempla. Hinc quo minus in hominum situm est potestate, stimulant ad ultionem aculeos suis evellere pectoribus, eo majori de jure postulant, ut flagrantissimo huic suo desiderio, quoad ratio id ferat, se adcommodent leges, nec admittant, ut propter folius temporis lapsum ultrix nocentem pœna deserat. Neque est quod dicas, vitia eorum turbidosque adfectus normam Legumfatoribus nos obtrudere. Caret enim vitio, quæ ratione regitur vindictæ cupido. Et delirus sit oportet, qui eam, conservatricem scilicet humani generis, sine Numine mentibus nostris inditam putaverit

rit (*). Cæterum ubi mitius delinquitur, quemadmodum remissius multo in læso exferere se solet sui ulciscendi studium, interjerjecto nonnullo temporis spatio facile sedandum; ita nec repugnat actiones ex iis præscriptione tolli.

(*) Egregie ad rem nostram faciunt quæ habet Illustr. MICHAELIS in *Præfat. ad P. VI. Operis de Jure Mosaisco* p. 128. & 130. *Dieser trieb, inquit, diese natur, (Rache zu üben) bringen wir alle, wilde, civilisirte, rafinirte gläubige, lasterbafte, tugendhafte, wiedergebahrne, beilige, mit in die bürgerliche Gesellschaft hinein: Nur dem natürlichen Recht der Selbststrache sollen wir gleich beym Eintritt entsagen. Was ist raisonnabler als daß sie uns, wenigstens bey schweren uns unerträglich vorkommenden Beleidigungen, ein Äquivalent für das giebt, dem wir entsagen, das heißt, das Geschäfte übernimmt, uns Rache zu verschaffen. Wäre es wol wahrscheinlich das einer in die bürgerliche Gesellschaft träte, ohne diese Bedingung wenigstens als ein pactum tacitum zu erwarten? Gesetzt aber der Staat thäte dis nicht, sondern sagt: du sollst gar nicht gerochen werden, auch kleine Rachbegierde haben, deine gantze Natur soll umgeschaffen seyn; so würde man fühlen, daß man noch nicht umgeschaffen ist, und sich denn selbst rächen. - - Es ist unausbleiblich, wenn man im Staat nicht Slaven, sondern freye Leute hat, und ihnen nicht satisfaction, ich verstehe aber darunter nicht blos Ehrenerklärungen und Abbitten, sondern Rache schafft, so tritt die Selbststrache wieder ein, dis fürchterliche Ding, das so oft den Unschuldigen trifft, den man in Verdacht hat, und ein Uebel vertausendsfältiget, indem der Beleidigte es zehnfach zu ersetzen sucht, des erste Angreiffer sich wieder dafür rächt, und auf diese weise ein viele Jahre lang dauern könnender Abtausch von Beleidigungen und Gegenbeleidigungen erfolgt. Will dis der Gesetzgeber verhüten, so muß Er bedenken, daß Er nicht geduldigen Schafen, und zum leiden geschaffenen Gewürmen Gesetze giebt, sondern Menschen.*

tollī. Quorsum enim nimia ista in mincribus criminibus, quorum jam exolevit memoria, persecutendis diligentia? Sane ea re nihil essiceretur aliud, quam ut consopitis inimicitias resuscitandis multiplicarentur jurgia, civesque ad continuas simultates alendas quasi invitarentur. Quanto autem hæc omnia evidentiora sunt & naturæ hominum rationali convenientiora; tanto magis venerari nos oportet sapientiam præscriptivæ legis in patria jamjam perlatae. Hæc namque immotis, quæ exhibuimus, principiis prudentissime superstructa, dum inferendis leviorum delictorum, quorum vel pæne evanuit vel saltim obscurata jam est recordatio, accusationibus, fatali iis termino præfinito modum ponit & vitiligatorum calumniam refrænat; constituta contra actionum ex gravioribus maleficiis perpetuitate, sceleratorum audaciam fortissime coercet, suamque adeo ipsa humanitatem ea temperat severitate, ut non possit non publicæ disciplinæ intemeratus suus constare vigor. Quod quidem ex iis, quæ per partes dicenda jam erunt, luculentius adparebit.

§. VI.

Quod laudatam legem enucleatius explicaturis primo loco dispiciendum occurrit, hoc est, *quænam sint crimina, in quibus obtinet præscriptio?* Ad quam quæstionem ut distincte responderi queat monendum videtur, criminum gravitatem in ferendis quidem legibus ex morali actionum ipsarum qualitate, earumque in perturbandam communem civitatis salutem ac securitatem effectibus, esse æstimandam; lata autem lege, ad inveniendam illorum quan-

quantitatem sufficere, ut quæque ad pœnam sibi statutam, suæ quippe gravitati adtemperatam, referantur. Si igitur jam ex pœnarum magnitudine, delictorum strictius loquendo talium, quæ Jure patrio notantur, censum, qualem quidem nostrum desiderat institutum, inire nobis liceat, in duas velut *classes* dispescere eadem convenerit; *unam*, quorum pecuniaria vel plane non, vel saltem non in totum permittitur expiatio, *Urbota mål XVII. 32. RB. Tå man med penningar ei böta må I. 2. StrB.* Alteram eorum, quæ solo ære lui possunt. Ad *priorem*, ut ad intelligendum pronum est, non ea modo pertinent, quibus pœna vel *capitalis*, sive *qualificata XXI. 3. IV. 1. XI. 1. X. 1. XIV. 1. MGB.* sive *simplex I. 1. in pr. V. 1. 2. in pr. XXIV. 1. XLII. 2. ibd.* vel corporis *adstrictiva* qualiscunque cum vel sine famæ ac exultimationis jactura, *VIII. 1. 2. IX. 2. X. 2. XI. 3. 4. XV. 2. ibd.* vel *amissio civitatis I. 4. IV. 7. ibd.* vel coërcitio aliqua publicam *ignominiam* continens, *XLIII. 4. ibd.* cfr. *K. Förordn. d. 21. Januar. 1773. K. Br. d. 9. Januar. 1754. om den som skurit manar och svansar af kreatur; vel carceris pœna, VII. 3. XVI. 5. in fin. MGB.* abscisse est proposita; verum &, quorum *pecuniaria* quidem qua partem est *multa*, sed vel cum *infamia*, *XIII. 3. 4. JB. VIII. 3. HB. VIII. 3. MGB. XV. 14. in fin. RB. XVII. 18. ibd.* quæ & furto omni adhæret, cfr. *RABENIUS de infam. juris §. 15. vel cum probrosa quadam dedecoris notatione XX. 11. MGB. coll. cum K. Förordn. d. 30. April 1777. K. Br. d. 24. Januar. 1751. om Kyrko Betjente, som uptaga och sedan försälja Likkistor; vel cum operarum aut carceris pœna, XVIII. 1. 7. in fin. XX. 1. 5. 7. XXI. 6. coll. cum K. F. d. 20. Januar. 1779. vel cum*
remo-

remotione denique ab officio VIII. 4. HB. in fin. XIX. 3. MB. conjuncta: quæque ideo, in tres ordines, Atrocissimorum, Atrociorum & Atrociuum distingui solita, communi nomine *Majora crimina* adpellantur. *Posteriori* contra classe ea tantum comprehenduntur delicta, quæ *Minora, mindre brottmål* XXV. 5. RB. dicuntur, & quorum tres pariter ordines constitui sueverunt, *Levium* nimirum, in quibus pecuniaria multa, ubi reus solvendo non fuerit, & ejus conditio non obstat, in poenam *fustigationis, virgarum ac operarum*, XVI. 4. XVII. 3. in fin. XIX. 1. XXVIII. 1. cfr. V. 1. 5. StrB. & K. Br. d. 5. Dec. 1739. commutari potest: *Leviorum*, in quibus non alia, quam in *carcerem ad aquam & panem* multæ commutatio jure est concessa II. 2. III. 1. in pr. LIII. 3. in fin. LV. 1. 2. MGB. coll. cum K. Br. d. 9. Junii 1780. & d. 24. Aug. 1784. Et *levissimorum*, in quibus vel publica nulla regulariter datur actio XXXV. 3. 4. LX. 6. MGB. coll. cum XXXV. 6. ibd. & K. Br. d. 11. Junii 1740. vel in locum deficientis multæ aut simpliciter *carceris* poena, LIII. 3. in pr. XLVII. 1. in pr. MGB. aut mitior quædam alia coercitio K. Förordn. emot *svalg och drycken* sk. d. 17. Apr. 1733. §. 2. surrogatur. Quemadmodum autem hunc unicuique *prescriptibilem* characterem esse voluit Legumlator, ut culpa ex illis *contracta* ære redimi & piari queat; ita per se jam patet, *Majorum omnium criminum*, quod puniri eadem publice intersit, perpetuam omnino esse accusationem; & proinde *minoribus* solum *delictis*, quatenus alicui ex eorum genere expressa non obstat exceptio, hoc indultum esse, ut *prescriptione* extinguantur. Excepta vero quænam censenda sint ipsa edocemur Legis littera. Ea nimirum,

quæ, quamvis pecuniaria vindicentur pœna, vel tamen dolosam continent eorum, qui extra defensionis statum positi sunt, læsionem (*Nidingsverk*); vel falsi qualecunque crimen (*suek och bedrågeri*) involvunt. Unde & facile elicies actionem ex delictis, quæ e. c. XII. 2. MGB. in fin. IV. 6. GB. in pr. XIII. 8. ibd. IX. 11. XI. 4. XII. 9. HB. IV. 3. Utfr. notantur, nullo temporis lapsu elidi posse. Cur autem horum criminum reis, præscriptionis beneficio, succurrere noluerit Legislator, ratio in promptu est. Etenim, licet his infamiæ macula, ad omnes, quæ eam regulariter comitantur effectus, legibus nostris non innaturatur: ipsa tamen hæc eorum facta publicæ securitati & fidei adeo sunt adversa, ut communi omnium iudicio, ad insidias, raptum & furtum proxime accedere videantur. Quocirca & tantam produnt malitiam animique improbitatem, ut qui iis se polluerint, capitis velut diminutionem aliquam passi, indigni jure meritoque habeantur, qui publicæ animadversionis opprobrium unquam effugiant. cfr. RABENIUS l. cit. §. 9. 14.

§. VII.

Sed hæc fortassis clara satis & perspicua. At notata præterea in Jure nostro occurrunt crimina haud pauca, de quibus in utra, quarum meminimus classium censenda sint, ob infinitam sub qua semet offerunt circumstantiarum diversitatem, certi quid decernere generatim non potuit Legislator, Judicis igitur arbitrio permittere coactus, quam in casu quovis speciali pœnam, an pecuniariam, an corporalem, an carceris reo infligi, æquitati & analogiæ

giæ juris conforme maxime videatur. Non enim, ut recte JULIANUS l. l. 10. 12. ff. de Legibus, leges, neque Senatusconsulta ita scribi possunt, ut omnes casus, qui quandoque inciderint, comprehendantur; sed sufficit & ea, quæ plerumque accidunt contineri: Neque possunt omnes articuli singillatim aut legibus aut Senatusconsultis comprehendere: sed cum in aliqua causa sententia eorum manifesta est, is, qui jurisdictioni præest, ad similia procedere, atque ita jus dicere debet. Hujus generis sunt delicta, quorum XVIII. 3. HB. VIII. 4. XIII. 2. XXII. 5. LI. 1. LX. 5. ubi straffes med fängelse eller böter &c. LXI. 3. MGB. IV. 2. StrB. I. 8. Ut fit mentio: de quibus ergo an & quousque præscriptione tollantur, non inutiliter quæri videtur. Ex nostro qualicumque judicio hoc quidem satis est expeditum, non posse actionem ex hisce delictis ulla præscriptione extinguere. Etenim cum criminibus, quæ pecuniariam respuunt multam, nunquam præscribatur; horum autem, de quibus nobis jam sermo est, ea sit ratio, ut, causa nondum cognita, statui omnino nequeat, utrum pecunia piari, an corpore lui debeant: haud difficulter perspicitur inevitabilis id esse necessitatis, ut ad judicium delata, præscriptionis quamvis exceptione opposita, qua singula sua momenta sollicitè ibidem discutiantur. An vero, si inquisitione legitime peracta, adparuerit, factum gravioribus vestitum non esse circumstantiis, quam ut reo culpam ære redimere liceat, multa tum ei, ob præscriptivum diem ante causæ in forum deductionem elapsam, condonanda, & actio quasi pro infecta habenda sit, ambigua magis est quæstio: quam equidem tamen adfirmandam judicarem. Objici forte posset, eam esse præscriptionis indolem,

lem, ut *directe* ab *actione*, a *pœna* vero *indirecte* tantum & per consequens liberet; adeoque *illa* data, ut *hæc* cesset, ejus ope effici non posse. Verum subtilius hoc quam solidius dicitur. Eo namque in primis consilio actio his in casibus suscepta intelligitur, ut constet, num quod reo intentatur crimen præscriptibile sit an minus. Probato autem jam priori, quæ ratio ut ad pœnalem sententiam ferendam provoletur? Nulla sane, nisi quis ea sola ex causa, quod omnes factorum de quibus quæritur circumstantias prævidere non potuerit Legumlator, iniquiorem esse vellet horum conditionem, quam cæterorum, qui graviorum haud raro, quorum definita in lege exstat multa, accusantur; quod ipsum quam male cohæreret, nemini esse potest obscurum. Monuisse interim juvabit præscriptionem ad crimina quæ a privatis qua talibus committuntur videri restrictam. Saltem, ut actionibus, quæ communi civitatis nomine, contra publico defunctos munere, de officio perperam aut negligenter administrato, instituuntur, si vel culpam, cujus rei aguntur, graviolem haud esse contigerit, quam ut in pecunia pro ea satisfieri queat, cum effectu eadem opponatur, vix ac ne vix quidem publicæ feret salutis ratio.

§. VIII.

Suboriri autem posset alicui & hæc dubitatio, *an ad exceptionem præscriptionis adtendi jure debeat in criminibus, quæ pecuniaria quidem launtur multa, sed ex quibus reus simul ad patinodiam in Judicio publice canendam condemnatur?* Quorum exempla XIV. 2. 3. in fin. XV. 3. 6. 7. 8. 9. XVIII.

XVIII. 8. LX. 2. 5. MGB. XIV. 7. RB. habentur. Pendere quisque videt hujus quæstionis decisionem ab alia, an nimirum actio ad recantationem injuriarum vel *civilis* vel *criminalis* sit existimanda, qua super & Doctores in diversa abiisse, & inter Pragmaticos, in foro etiam patrio aliquando disputatum novimus. Quod hanc jam adinet, negari quidem nequit *palinodiam*, in se subturpiculam, dum invito & reluctanti per modum sententiæ injungitur, vindictam sapere, & eo tendere ut lividæ & mordaces maledicorum linguæ a rodenda aliorum fama tanto efficacius avocentur. At quidquid hujus sit, fatentur tamen jam plerique, illam e Judiciis Ecclesiasticis in forum civile traductam, & velut in locum usitatæ apud Romanos *æstimationis injuriarum*, qua, in suum licet arbitrium collata, famæ suæ, quotquot ejus tuendæ studiosiores erant, haud satis prospectum judicarunt, surrogatam, re ipsa & si secundum primarium suum scopum spectetur, non aliud continere quam civilem illatæ injuriæ reparationem. Quoniam scilicet abjectioris animi visum est, existimationem suam, vitæ ipsi æquiparandam, pecunia metiri velle; & jus tamen æquitasque postularent, ut eidem, sicubi læsa fuit, idonea aliqua ratione satisfaceret; non commodius aliud, ipsiusque damni dati indoli congruum magis cogitari potuit ejus refarciendi remedium, quam ut qui convitiatus fuisset aut diffamasset, ad injuriam publice agnoscendam culpamque sollenniter deprecandam adigere-tur. Cum itaque sic deprecationem istam non præcise civitatis ulciscendæ, sed potius indemnitatis læso procurandæ causa introductam esse, eamque proinde poenæ propriæ sic dictæ vicem tueri non posse satis jam liqueat;

cfr. CARPZOV. *Jurispr. for. Romano Saxon. P. IV. Const.*
42. def. 2. & Ejusdem Pract. crim. P. II. Quaest. 94. n. 55.
Jeqq. Juri autem in suum favorem constituto renunciare
 cuius integrum sit: dubitandum minime videtur, quin &
præscriptione ejusdem præstandæ necessitas tolli queat, &
 id quidem tanto magis, quanto evidentius sit, in pleris-
 que iis casibus, in quibus actioni ad palinodiam præscri-
 bitur, aut derelictæ a reo accusationis, aut causæ priva-
 ta transactione compositæ præsumtionem adesse. Neque
 ullum hic discrimen faciendum arbitramur, utrum quis
 privato suo nomine, an quatenus publica indutus fuit per-
 sona injuriam passus fuerit, cum ubi posterius obtigerit,
 civitatem ipsam indulta criminis præscriptione, jure suo
 ad læsæ suæ dignitatis reparationem impetrandam cessis-
 se; *Mandatario* vero, ut *actionem*, qua *Dominus* ipsemet se
 abdicavit, persequendam sibi arroget, neutiquam conve-
 nire, extra controversiam positum videatur. An autem
 hoc eo usque extendendum sit, ut & crimen de quo *V.*
2. MGB. in fin. disponitur præscriptibilibus accenseatur;
 vel annon potius exceptio, *lasteligt tal å Konungen*, ad
 singulas criminis majestatis species in rubro *cap. cit.* con-
 nexas proferri debeat, arduum valde est definitu. Quem-
 admodum & multum habet dubitationis annon acceptio,
slag å föräldrar, ad speciem etiam criminis *XIV. 2. MGB.*
in fin. notatam exporrigenda sit, præsertim cum in rubri-
 ca capitis voce *Föräldrar* & vitricus & noverca & focer
 & focrus comprehendantur. Si tamen exceptiones
 hæc, strictissime, ut alias, interpretandas, easque
 ad regulam, de omnium criminum pecuniaria multa
 luendorum accusationibus præscriptione abolendis, in
 casu

casibus non exceptis firmandam facere quis dixerit, non sane is, quod oppido absurdum fuerit, urgere existimabitur. Nos interim, donec authentica aliquando horum locorum explicatio accesserit, nostrum, cui nihil omnino tribuimus, iudicium lubentes suspendimus.

§. IX.

Alterum, quod speciatim considerandum se nobis offert, momentum, *tempus* est *præscriptioni* horum, de quibus jam egimus, criminum *præscriptum*. Est illud BIENNIIUM INTEGRUM; & quidem *naturaliter*, ut dies cœptus non habeatur pro finito, ac secundum dies *continuos*, nec *utiles* tantum, computandum, hac tamen cum cautione, ut si *peremptorius dies* in *feriatum* inciderit, præscriptio ad proxime insequentem diem *utilem* currere intelligatur, argumento *XXV. 23. XXX. 9. R.B. K. Br. d. 17. Febr. 1757.* Et quia ab ultima retro antiquitate in patria invaluit, ut fatalibus temporum spatiis ad annum vel plures protensis, noctiduuni unum toti intervallo in complementum velut superaddendum concedatur, unde formula sollennis *Natt och år*; neque dubitatum iri in foro crediderim, quin & hic eadem observanda veniat computandi ratio. Si vero quærendum obtigerit, ubinam ponendus sit *terminus a quo*, quem ajunt, unde initium ducat biennii hujus computatio, distinctio facienda erit inter crimina quæ vel unico absolvuntur actu, vel plures actus ad sui consummationem desiderant, vel denique sæpius fuerunt iterata. In *istis* enim a die ipso perpetrati delicti: in *illis* a die ejusdem consummati: in *his* vero a die quo idem ultimum commissum fuit, præscriptio-

ptionis cursum incipere manifestum est. Sic crimen *famosi libelli* de quo *LX. 5. MGB. in med.* non elapso a die consignati, sed a die divulgati libelli, biennio, præscriptum censeretur per se patet. Non enim ante editum in vulgus libellum perfectum est crimen, quod & propterea ex eo, ubi hoc accidit, loco forum sortitur, *X. 23. RB.* An autem delinquenti fugitivo prosit præscriptio, apud Doctores controvertitur. In nostra quidem patria rarius eveniet, ut criminis alicujus præscriptibilis reus, poenæ inde sibi imminentis vitandæ causâ, fugam capebat. Veruntamen cum fieri id non repugnet, haud abs re erit & hanc quæstionem, legibus nondum decisam, leviter attigisse. Putant nonnulli ferendum non esse, ut aufugæ currat præscriptio, quoniam nimirum per Magistratum non steterit, quod inquisitio non fuerit formata nec reus condemnatus, sed ipsius culpa & fuga moram invexerit, quæ a poena ipsum liberare non possit. At horum adsertio THOMASIO *diff. cit. §. 43.* eo tantum in casu concedenda visa est, dum contra aufugam, antequam evaserat, processus vel inquisitorius vel accusatorius institui cœptus fuit: adeoque in casu opposito rationes ab iis adductas ad negandum fugitivo præscriptionis beneficium valere non posse. Et hunc fere in sensum in *Constit. Crimin. Theres. l. cit. §. 8.* sancitum legitur, non debere ullam fugitivo prodesse præscriptionem, nisi vel crimen ipsum cum suo auctore, vel pervulgato quidem crimine, fugitivum tamen ejus auctorem esse, toto currentis præscriptionis intervallo ignotum permanferit. Quæ qua ratione nitantur, nostrum jam non est disquirere. Si secundum quod domesticis legibus convenientissimum fuerit, sententia hac in
caus-

caussa ferenda erit, id in aprico positum existimaverim, non posse a fugitivo, notorii criminis reo, de quo, simulac disparuit investigando, publicis denunciationibus e. c. laboratum fuit, ad præscriptam sibi biennii absentia a pœna immunitatem unquam provocari. Cum enim publica denunciatio, cunctis fatentibus *citationis edictalis* vicem subeat, palam est non posse non ea ipsa præscriptionis cursum impediri. Peracta præterea citatione, ut accusationis factum censetur initium; ita hujusmodi aufugæ reduci præscriptione subvenire velle, idem plane foret, ac si inquisitus, carcere elapsus, hoc ferret violatæ custodiæ præmium, ut si modo latere aliquamdiu noverit, impuni sibi in posterum agere liceret. Sin cognitum reum, qui in fugam se contulit, investigare, quorum interest, operæ pretium non judicaverint; hic vero finito jam præscriptionis tempore, sua sponte reversus fuerit: nescio an ex eo crimine conveniri amplius in foro possit. Renunciatum quippe a civitate actioni videtur. Quod idem, qua reum, qui absque notoria latendi causa peregre biennium degit, domum reducem, postea vero patrati ante criminis insinuationis, tanto magis adfirmandum esse, in propatulo est.

§. X.

Non ergo procedit præscriptio nisi (1.) præscriptibile fuerit crimen, & (2.) integrum a die, quo admissum fuit, effluxerit biennium, idque (3.) nemine, nec privato nec publico Actore accusationem interea legitime intendente. Ad reum autem ipsum regulariter pertinet hanc præscriptionis exceptionem allegare, eamque, ubi opus fuerit

D

ido-

idoneis probationibus ad liquidum perducere, *XVII. 33. RB.* Quia tamen in iudicio criminali Judici incumbit, pari omnino cura, religione ac fide in iis quæ ad tuendum, quam quæ ad condemnandum reum faciunt, exquirendis versari; consequitur inde, ejus etiam esse illam, ubi reus eandem, ex actis quamvis manifestam, opponere non intellexerit, ex officio supplere. cfr. *XIII. 1. in fin. & XVII. 13. RB.* Et est hoc quidem tanto evidentius, quanto certius sit Judici minime competere, ut, quam legibus sublatam videt actionem, ipse cuiquam indulgeat.

§. XI.

Probata autem legitime præscriptione is ejus est effectus, de hoc namque videndum jam succedit, ut actionem perimat, non pœnalem tantum, sed & ordinarie ac plerumque connexam cum illa civilem & rei persecutoriam: qua & re fit, ut reus, si vel delictum confessus fuerit, & a multa, & a damni resarcitione in totum liberetur. Verum de his non dubitatur. At gravis alia moveri hic solet quæstio, an nimirum, si quod præscriptione sublatum est crimen, de eorum fuerit genere, quorum confessi & convicti, ad datam offensam publice in cœtu sacro deprecandam, ex institutione Ecclesiastica, compelli sueverunt, qualia sunt de quibus e. c. *III. 4. MG. coll. cum K. Br. d. 20. Dec. 1737. XIV. 2. 3. MGB. coll. cum K. Br. d. 11. Maii 1698. XXVIII. 1. MB. coll. cum K. Br. d. 14. Nov. 1746. LIII. 1. LV. 1. MGB. K. Br. d. 18. Novemb. 1741. Ec.* vindicandis agitur, hujus quoque deprecationis faciendæ necessitate, simul exsolutus censeri debeat reus, etiam-

etiamsi & crimen ipsum notorium sit? Vix quisquam adeo est ignarus ut nesciat esse hoc de natura *Ecclesiae*, tanquam *Collegii*, ut quos fidem, dum in suum recipiuntur finem, datam fregisse, & contra stipulatas pacti conditiones publicis se commaculasse deprehenderit criminibus, sua communione, ceu qua ipso suo facto exciderunt, excludere queat; verbo: competere ei *jus*, quod vocant, *excommunicandi*. Per se pariter liquet, quod si excommunicatus in Ecclesiam denuo recipiendus erit, necessarium prorsus sit, ut ante quam admittatur, illatam injuriam publice in concione agnoscat, veniam ejus suppliciter expetat, & vitæ in futurum emendationem polliceatur: atque hoc quidem Ecclesiam recte & eodem plane jure exigere, quo læsus unusquisque ab eo, qui serio in gratiam secum redire intendit, & injuriæ agnitionem & in posterum securitatem deposcit. Hinc & olim, quamdiu extra civitatem positus erat Christianam religionem profitentium coetus, & sanctior in illo vigeret morum disciplina, nulla fere alia in re, quam hac ipsa ac jam diximus, *pœnitentia* quæ adpellari suevit *Ecclesiastica* consistebat. Præmitti quidem solebant certi probationum gradus, pro dati scandali magnitudine modo plures, modo pauciores, quibus, quod & res ipsa flagitabat, fides Ecclesiæ fieret, peccatorem ad saniores rediisse mentem, nec simulatum esse, quod præ se ferebat vitæ emendandæ propositum. Sed nulla his omnibus tum inerat pœnæ imago: nec ulli invito hæc tum agenda obtrudebatur *pœnitentia*. Sua potius sponte hanc unusquisque eligebat viam, qua restitutionum velut in integrum, & reditum ad Ecclesiæ, unde ejectus erat, consortium sibi pararet. cfr. BOEHMER *Jur. Eccles. Prot.*

Lib. V. Tit. 38. §. 3. Si adhuc dum invariata sua huic disciplinæ conservata esset facies, quis non videt, frustra agitatum iri, quam excutiendam nobis sumimus controversiam. Verum a longo jam tempore a primæva ejus puritate ac innocentia est descitum. Non jam loquar, quantum ad immutandum ejus habitum contulerint errores varii, quibus foedata pedetentim fuit ipsa cœlestis doctrina: non quam turpes intempestivus zelus & familiaris Clero in conscientias dominandi pruritus eidem subinde adsuerit lacinias. Vid. THOMASIUS *ad Lancel. Inst. Jur. Canon. Lib. II. Tit. V. p. 675. seqq.* Hoc unum dicam, vix ac ne vix quidem, ex quo Ecclesia civitati intime innexa fuit, caveri potuisse, quo minus, ut *excommunicatio*, sic & ejus tollendæ remedium *pœnitentia*, vel in quam jam abiit, *deprecatio* publica, per modum necessitatis & judiciali sententia irrogari cœpta, pœnisque criminalibus in cumulum velut adjecta, varios, qua eos præsertim qui dominant in civitate religioni adhærerent, sortiretur effectus civiles, eoque ipso a primo suo instituto quam longissime deflecteret. Certe ea jam est ejus ratio, ut parum absit, quin aut collari ferreo ad palum alligari, aut in concione sacra pœnitentiali sellæ imponi, pariter ignominiosa habeantur. Unde & factum, ut cum olim hæc deprecatio nonnisi in totius Ecclesiæ conspectu peragi sole-
ret; hoc autem in gravius plerumque, quam quod meruissent, reorum vergeret dedecus, foedissimisque proinde sceleribus, ejus vitandi causa patrandis, ansam suppeditaret; nostratibus e communi jam diu salute judicatum fuerit, minus publicam aliam, qua leviora delicta, in publicæ istius vicem surrogari. *K. Br. d. 20. Maii 1699. d. 18.*

No-

Novemb. 1741. cfr. K. Br. d. 17. Octob. 1778. Quantumvis autem ex his manifestum sit fieri amplius non posse, ut plebi persuadeatur penitus, omni hunc ritum contumelia vacare, nec, quod pœnam referat, quidquam ei inesse: nihilo tamen minus, si causa, non ex opinione vulgi, sed, ut decet, ex legibus æstimetur, adfirmandum omnino erit, eum ne adhuc dum quidem in Jure aliter considerari, quam ut religiosum quendam actum, quo pœnitens reus datam offensam obliterare & ecclesiam sibi reconciliare laboret. Cfr. *Kyrk. Ordn. Cap. IX. §. 1. K. Br. d. 24. Januar. 1770. K. Rescr. d. 11. Febr. 1780.* Quemadmodum vero hinc nullo jam negotio colligitur eandem plane, quæ in privatis injuriis *palinodia* est, in injuriis Ecclesiae velut illatis hujus *deprecationis* esse rationem, hancque ad Ecclesiam indemnem quasi ex scandalo præstandam unice esse directam: ita & pronom ad intelligendum fuerit, nihil ob stare, quominus a parte Ecclesiae eidem renunciari, eaque ideo præscriptione tolli queat. Sed quantumvis hoc sua radiare videatur luce, sunt tamen qui jure fieri posse negant, ut Ecclesiae jus exigendæ deprecationis quocunque sub titulo legibus civilibus auferatur. In his est CARPZOVIVS *Jurispr. Consist. Lib. II. defm. 282.* item BRUNNEMANNUS *Decif. Cent. I. dec. 82.* & hos secutus VILDVÖGEL *Diff. de eo, quod justum est circa deprec. Eccles. C. VII. Thes. 3.* & distinguendum in primis urget CARPZOVIVS inter *crimen publicum & scandalum* Ecclesiae datum: illud pertinere ad forum soli & interesse Magistratus: Hoc autem ad forum poli. Remissa ergo criminis pœna nec DEO satisfactum nec scandalum sublatum censeri posse. Quare si

Princeps pœnæ gratiam delinquenti fecerit, indulgentiam hanc ad præjudicium offensi tanquam tertii trahi haud debere, ne ei jus suum auferendo contra naturalem æquitatem peccetur. Deprecationem publicam rem esse, quæ ad Ministerium verbi pertineat, quod & inde Ministerium reconciliationis dicatur: & Magistratui ut ei se immisceat fas non esse. At quis est qui non videt, ex inquinatissimis Juris Canonici fontibus & a notione Ecclesiæ ut Status, Statui civili oppositæ, hæc omnia esse derivata. Non quidem negandum est, posse a Principe, ubi id in commune profuturum judicaverit, ut *adgratiationis*, sic & *præscriptionis* effectum ad solam pœnam restringi, ut hac quamvis sublata, qui notorii criminis reus est nihilominus ad deprecationem in Ecclesia faciendam teneatur: qualis etiam, in adgratiationibus, restrictionis, in patria occurrunt exempla. *K. M. Pardons Placat d. 28. Sept. 1675. d. 17. Mart. 1719. d. 3. Maii 1720. d. 26. Nov. 1751. d. 26. Aug. 1772.* Sed de hoc jam non quæritur. Quæritur tantum, an non Principi jus sit eo usque extendendi præscriptionis effectum, ut & ad abolendam valeat hanc deprecationem? Atque hoc est quod sine apertissima absurditate negari non posse existimaverim. Quæ contrariæ sententiæ patroni adferunt argumenta, deprecationem hanc esse juris divini: eam ad DEUM placandum & reum in foro divino justificandum esse comparatam: Ministerio item verbi potestatem ejus irrogandæ competere; istiusque potestatis exercitium ab inspectione imperii civilis esse exemptum, ea adeo jam dudum sunt explosa, ut puderet fere nos iis confutandis immorari. Miremur potius viros Evangelicæ religioni addictos eo absurditatis prolabi potuisse

isse ut talibus uterentur armis. Quod vero introducta generaliter præscriptione criminum, & ipso actu voluerint leges nostræ, ut simulac hæc accesserit, cesset etiam quæ alias forte locum habitura fuisset deprecatio Ecclesiastica, id quidem perspectu haud est difficile. Liquet ex antecedentibus, in eo, inter alia, fundatam esse hanc præscriptionem, quod sopitum præsumatur temporis lapsu, quod quis suo delicto peperit scandalum, nec publicæ rei inter sit, illud denuo in memoriam hominum revocari. Si jam reum hoc nomine ab actione liberandum sanxit Legumlator, an putandus est dedisse hoc tamen Ecclesiæ, ut sua eum nihilominus vexet censura: ut oblitterata ad suam cognitionem trabendo crimina communem turbet quietem; & ut commenticia sua severitate, legum civilium indulgentiam, tanquam morum honestati exitiosam, condemnet? Absit ut hoc quisquam sibi persuadeat. Cum præterea jam dudum & gravissimis quidem de causis, iis circumscriptum fuerit cancellis potestatis ecclesiasticæ exercitium, ut, nisi, in notatis peculiariter casibus, ultro fortasse quis se obtulerit, *K. Rescr. d. 11. Febr. 1780.*, non liceat Ecclesiæ, absque prævia sententia Judicis condemnatoria, vel admittere quemquam ad crimen suum sollenni formula deprecandum; *Kyrko Ordn. Cap. IX. §. 2.* credendum autem non sit mutatum hoc voluisse Principem, aut Clero indultum, ut in cives non auditos nec convictos, ex suo arbitrio hac notatione animadvertat: manifestissime inde consequitur, non posse non negata ex capite præscriptionis in foro criminis alicujus actione, deprecationem etiam ejus præscriptam, censerì.

§. XII.

Diximus §. *præced.* eum ordinarie & plerumque esse *Præscriptionis criminalis* ex Jure nostro effectum, ut cum ipsa *actione pœnali*, *civilem* etiam eidem connexam exstinguat. Cum itaque sic clare satis indigitaverimus, videri nobis, unum saltem vel alterum casum, ubi hoc non procedat esse excipiendum; necesse jam est, ut quosnam hos esse opinemur, distinctius paullo explicemus. Nullam quidem a Legumlatore exceptionem proditam unicuique in oculos incidit, concepta scilicet generaliter lege - - *hafve sedan ingen rätt att öfver den förmenta förbrytelsen klaga.* At impetrare tamen a nobis non possumus, ut eum huic sanctioni tribuamus sensum, ac si in causis adulterii, præscripta biennio criminis actione, actio quoque civilis ad divortium, innocenti conjugii præscripta debeat existimari. Multæ sunt, quæ hanc nobis persuadent sententiam, rationes. Nemo ignorat, esse hoc naturalis juris, ut data acceptaque vicissim matrimonialis fides, illibata inter conjuges servetur; atque hac violata, ruptum simul ipso facto esse conjugale fœdus, nonnisi accedente novo innocentis conjugis, consensu, & eo quidem *expresse* aut *factis positivis* declarato, redintegrandum. Si jam quis legem sibi fingeret civilem, quæ divertendi a nocente conjugis licentiam innocenti denegaret, huncque invitum, ad pactum ab altera parte violatum continuandum compelleret; esset sane illa de eorum numero, quæ, ad evertendas rerum ipsarum essentias directa, certissimum foret vel tyrannidis vel stultitiæ argumentum. Quia vero ullam talem in civitate bene constituta exstituram unquam præsumi

fumi nequit, apertissima quippe sua iniquitate se ipsam confutaturam; neque dubitari potest, præscriptam *adultærii actionem*, ad abolitionem *actionis ad divortium* extendendam minime esse. Forſan notabiles nullas in civitate turbas excitaret, iniquior in ſe licet, Lex, quæ uxoribus divortii ex hac cauſſa actionem præſcriberet. Docuit namque omnis ævi experientia, eas, utpote novum difficultius inventuras maritum, ad furtivos horum amores condonandos eſſe faciliores. Sed ſi maritis eandem ferri legem accideret, næ tum paci ac felicitati publicæ grave impingeretur vulnus. Nulla unquam exſtitit gens paullo moratioꝝ, quæ non arctiorem a feminis quam a viris deſideraverit pudicitie cuſtodiam. Si quis ejus rei rationem quærat, reddat eam noſtro nomine RITTERSHUSIUS *Sacr. Ledi. Lib. VIII. c. 2.* hanc nempe: quod quando nupta noſtra cum alio viro rem habet, incerta naſcitur ſoboles & maritus pro ſuis liberis agnoſcere cogitur, qui non ſunt, ſed in ipſius thalamum ſuppoſiti, ſicut cuculum ajunt ova ſua in curruce nidum imponere ab hac fovenda excludendaque; & quemadmodum perdices aliena ova ſibi ſupponere perhibentur. Hæc partus & familiarum confuſio plurimum noceret reipublicæ & ingenuitati, bonæque indoli & educationi, quæ fundamentum & baſis eſt reipublicæ. Non eſt autem hoc idem metuendum in altero quoque caſu. Nam extra juſtas nuptias nati matrem ſequuntur, quæ ſemper eſt certa; ſed pater iſe præſumitur quem juſtæ nuptiæ demonſtrant. Cfr. MONTESQUIEU de l'Esprit des Loix L. XXVI. c. 8. Et ſane tanti ponderis hæc ipſa eſt ratio, ut qui ejus vim rite perſpexerit, vix ambiget cum GUNDLINGIO diſſ. hujus argum. §. 8. pronunciare, de *Jure naturæ ſtriſte ſic dicto*, ad quod in

E

foro,

foro, ubi externæ pacis turbamenta caventur, potissimum respicitur, hoc esse, *ut ubi de adulterio quaritur, major castitatis femineæ quam virilis habeatur ratio.* Unde nec mirum, quod non minus Jure Mosaico *Lev. XX. 10. Deut. XXII. 22.* cfr. MICHAELIS *Mos. Recht* §. 259. quam Romano *l. 6. §. 1. ff. ad L. Jul. de adult. l. 225. de verb. signif.* adulterii notio ad concubitus cum aliena uxore esset restricta; quodque eadem aliis plerisque in orbe Christiano populis placeret hujus criminis definitio, donec tandem spiritualitatis idea matrimonio adfecta, *Patrum & canonum* auctoritate, inde discederetur. Saltem hinc adparebit, ad præjudicatas opiniones referendum haud esse, quod uxoribus in hoc genere perfidiam patienter tulisse maritis contumeliosum vulgo censeatur: quod item, quamvis & nonnulli tam firmo reperiantur stomacho, ut istam concoquere valeant injuriam, hos tamen infinite pauciores esse oporteat illis, qui delicatiori præditi sensu impetrare a se id nequeunt, ut adulteram in thalamo retineant. Quo autem, cum hæc ita sint, luculentius pateat, nulla unquam tristiores exitus habitura fore matrimonia, quam ad quæ, uxoribus infidelitate rupta, restauranda cogere mariti: eo quoque evidentius est, vix ac ne vix quidem a calumniosæ ludificationis nota prudentioribus excusatum iri eam legis interpretationem, quæ verbis inherens, reclamante ipsa pacti conjugalis indole, summam scilicet in conjugibus animorum consensionem efflagitante, adulterii præscriptionem, ad auferendam etiam marito divortii actionem prorogaret. Quibus ex argumentis simul conficitur, idem omnino tenendum esse de stupro ab uxore cum adhuc soluta esset admisso, quod nimirum, licet

licet ante exactum jam integrum a die nuptiarum biennium, ad mariti notitiam non pervenerit, huic nihilominus saluum sit jus suum, modo suo facto in redintegrationem matrimonii non consenserit, ad ejus dissolutionem provocandi. cfr. XIII. 7. GB. & §. I. *ibid.*

§. XIII.

Quibus modis impediatur præscriptio, & quibus argumentis elidenda sit allegata ejus exceptio ex dictis factis liquet. Non autem prætermittendum est, pertinere & hoc ad præscriptionem criminalem, quod negetur certis in casibus actio, ex rationibus noviter repertis, contra latam semel sententiam absolutoriam vires rei judicatæ adeptam. Fuit primum renovandis criminum accusationibus hic obex positus vi *litt. Reg. d. I. Mart. 1750.* quibus indirecte, edicebatur ne quæ in rem judicatam abiisset sententia, in causis criminalibus, quæ pecuniariam admitterent lutionem, sub prætextu repertarum noviter rationum ad novam pertraheretur cognitionem. Quarum deinde sanctionem confirmavit supra laudata *Constit. Regia d. 20. Januar. 1779.* hoc cum additamento, ut idem quoque obtineret in criminibus Majestatis, vernacula voce *Statsbrott* adpellatis. De prioribus istis, præter ea quæ ante jam allata sunt, dicere nil adinet. De posteriori loco nominatis paucissima monebimus. Quænam crimina sub voce *Statsbrott* comprehensa voluerit Legumlator, nescio an ambiguum cuiquam videri debeat. Certum quidem est nullam illius, Codici Fridericiano incognitæ, ullibi in legibus traditam esse definitionem; quam nec e K.
Kun-

Kungör. d. 21. Aug. 1765. & Kungör. om Porto Franco i Marstrand d. 15. Aug. 1775. §. 9. in quibus occurrit, facile elicies. At quantumvis periculosum in Jure haberi soleat, vagam & incertam hujusmodi termino adhærere notionem, quippe a qua malis sub Principibus maxima semper quæsitæ est sæviendi materies, MONTESQU. *l. c. L. XII. c. 7. in fin.* non tamen iis jam vivitur temporibus, ut his terreamur umbris. Adsumimus potius tanquam indubium, non extendi hujus vocis conceptum ultra eorum criminum ambitum, quæ *capp. IV. V. VI. MGB.* continentur. Quod vero eos, qui, rara felicitate, e tremendo *Majestatis judicio* incolumes semel evaserunt, qualibuscunque novis rationibus productis, inquisitioni denuo subjiciendos noluerit Legumlator, id quidem sapientissime est provisum. Si enim iterare liceret rejectam horum criminum accusationem, *accusationum scilicet omnium complementum*, nulla unquam his, qui in eorum inciderunt suspicionem, speranda foret securitas. Quis namque non videt, non defuturos, eum in casum, aut Principi, aut dominantis inter civiles discordias factionis antesignanis, vel *Delatores*, qui operam suam & nequitiam ipsis ad invisos sibi homines nescio quibus non fictitiarum probationum laqueis irretiendos commodarent vel *Judices* scelerato obsequio in sua ituros vota, legesque ipsas legum sub prætextu everfuros. Sed manum de tabula.

